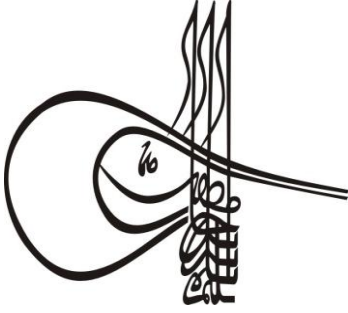

TurkishStudies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016, p. 2193-2208
DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9446>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Received/Geliş:** 10.03.2016 ✓ **Accepted/Kabul:** 12.04.2016
✍ **Referees/Hakemler:** Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM –
Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL

This article was checked by iThenticate.

7.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN METİN YAPILARINA GÖRE DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARININ İNCELENMESİ

Esra Nur TİRYAKİ - Zübeyde YILMAZ***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 7. Sınıf öğrencilerinin farklı metin yapılarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmektir. Tarama modelinde betimsel bir çalışma olan araştırmanın evrenini Adıyaman ilindeki 7. Sınıflar oluşturmaktadır. Örneklemi ise Adıyaman merkezde bulunan Mehmet Akif Ersoy Ortaokulundan 45 öğrenci, Borsa İmam Hatip Ortaokulundan 45 öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenci oluşturur. Veri toplama aracı araştırmacılar tarafından belirlenen konularda öğrencilere farklı metin yapılarında yazdırılan metinlerdir. Araştırmacılar tarafından “Düşünceyi Geliştirme Yolları Değerlendirme Formu” na göre veriler analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama ($\bar{x}$) şeklinde bulgular kısmında verilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre toplamda en çok kullanılan düşünceyi geliştirme yolu karşılaştırmadır (f=84). En çok kullanılan ikinci düşünceyi geliştirme yolu benzetmedir (f=43). En az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise tanık göstermedir (f=3). En fazla bilgilendirici metin yapısında düşünceyi geliştirme yolu (f=95) kullanılmışken en az öyküleyici metin yapısında düşünceyi geliştirme yolu (f=60) kullanılmıştır. Tartışmacı metin ise en çok düşünceyi geliştirme yolu (f=66) kullanılan ikinci metin yapısı olmuştur. Sonuç itibarıyla öğrenci metinlerinde düşünceyi geliştirme yolu (f=221) kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin bilgilendirici metin yapısında, kendilerini daha iyi ifade edebilmek için düşünceyi geliştirme yollarını diğer metin yapılarına oranla daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Metin yapılarında düşünceyi geliştirme yollarının kullanım durumları tespit edilen bu çalışmada öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarından tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma ve tanımlama açısından geliştirilmeleri gerektiği önerilmektedir.

* Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: esranurtiryaki@gmail.com

** Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, El-mek: zbydylmz2015@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Metin yapısı, bilgilendirici metin, tartışmacı metin, öyküleyici metin, düşünceyi geliştirme yolları.

EXAMINATION OF THE WAYS OF IMPROVING THINKING OF THE GRADE 7 STUDENTS ON THE BASIS OF THE TEXT STRUCTURES

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the ways of improving thinking used in different text structures by the Grade 7 students. The study population of the study which is designed in descriptive survey model was composed of the Grade 7 students in Adıyaman. The study sample is, on the other hand, composed of a total of 90 students including 45 students from Mehmet AkifErsay Secondary School and 45 students from Borsa Religious Secondary School which are both located in the central district of Adıyaman. The data collection tool constitutes the texts written by the students on the topics identified by researchers and in different text structures. The data were analysed according to the "Ways of Improving Thinking" Evaluation Form by the researchers. The results obtained were provided in the "Findings" in terms of their frequencies (f), percentages (%) and arithmetic means ($\bar{x}$). According to the results of the study, the way of improving thinking used most by the students in total is the comparing (f=84). The second most used way of improving thinking is the simile (f=84). The least used way of improving thinking is, however, providing evidence (f=3). Whereas the text structure where the ways of improving thinking were used most is the informative text (f=95), the ways of improving thinking were used least in the narrative text (f=60) structure. The argumentative text, on the other hand, comes to the forefront as the second text structure where the ways of improving thinking were used most (f=66). In conclusion, the students use the ways of improving thinking (f=221) in their texts. Within the study, it was determined that the students use more the ways of improving thinking in the informative texts compared to the other text structures in order to better express themselves. In the present study which identifies the utilization rate of the ways of improving thinking in the text structures, it is suggested that the skills of the students need to be sharpened in terms of using the providing evidence, utilizing the numerical data and defining among the ways of improving thinking.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The text constitutes a subject's transformation into a text form. The writer narrates his/her message using words, sentences and paragraphs in accordance with the structure and, thus, generates the text. At this very stage, the text structure teaching comes into play. Within the scope of the research, three text structures were discussed, including the narrative text, informative text and argumentative text.

Turkish Studies

The focal point of the narrative text is the incidents and actions. Coşkun (2014: 254-255) suggested the elements composing the structure of the narrative text under seven headings including "scene", "introduction of characters", "precipitating incident", "problem", "interference", "conclusion" and "response" on the basis of the narration forms determined by the researchers (Barlett, 1932; Labov, 1972; Rumelhart, 1975; Longacre, 1976; Stein and Glenn 1979: 53-119; Van Dijk, 1980: 116; Hoey, 1983; Özmen, 1999: 105-117, Akyol, 2006: 150-151). The text types in which this structure is used can be listed as tales, fables, stories, myths, legends etc. The informative texts are based on giving information. A balance should be established between the preliminary information of the person who is concerned with the subject matter and the new information that he/she faces while reading the text. The informative texts that are fully based on the new information may overburden the reader in this regard. Therefore, in this text structure, the information transfer should be ensured using the appropriate words and phrases relevant to the subject matter.

The argumentative text constitutes the text type in which the writer supports his/her argument on a subject on the basis of his/her available data and using the ways of improving thinking, tries to confute the counter-argument(s) and concludes the subject on this basis (Coşkun and Tiryaki, 2011: 63). The structure of the argumentative text consists of main and auxiliary elements. Whereas the main elements are composed of data, argument, counter-argument and conclusion, the auxiliary elements consist of the support and the basis for confuting. (Tiryaki, 2011).

It can be said that the common ground in all of these text structures is the need for the ways of improving thinking. Thus, the ways of improving thinking are utilized to make the narration effective and permanent, to base the thoughts upon solid foundations and to communicate the message to the receiver in the clearest and most accurate way possible. Using the ways of improving thinking enhances the credibility of the message intended to be given by the text or the writer. The ways of improving thinking consists of the elements such as defining, describing, giving examples, comparing, comparing, simile, providing evidence, utilizing the numerical data etc. to effectively transmit the idea and achieve the objective of writing (Akbayır, 2006; Kıbrıs, 2010). The way of improving thinking are the tools used by the writers in describing the elements in the text structure. On the basis of this information, the objective of the researcher is to identify the ways of improving thinking used in different text structures by the Grade 7 students. The sub-objectives of this objective can be listed as follows:

How often are the ways of improving thinking used in the following text structures by the Grade 7 students?

- Narrative Text,
- Informative Text,
- Argumentative Text

Method

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

In order to examine the distribution of use of the ways of improving thinking in different text structures by Grade 7 students, this study was designed using the descriptive survey model which is one of the qualitative research techniques. The study population is composed of the Grade 7 students from secondary school. The study sample is, however, composed of 90 students in total including 45 students from Mehmet Akif Ersoy Secondary School and 45 students from Borsa Religious Secondary School in Adıyaman.

The data collection tool constitutes the texts written by the students on the topics identified by researchers and in different text structures. During the process of identifying the topics, the researchers identified 10 topics for each text structure. The topics were submitted for the expert opinion in order to determine whether the topics are in compliance with the texts structures. With the feedbacks from experts, the first top-rated topic was selected and the writing forms were finalized. While determining these topics, their conformity with the Turkish teaching curriculum and the level of the target audience, their up-to-dateness and a comfortable self-expression by the students were taken into consideration. During the data analysis, the researchers used "Ways of Improving Thinking" Evaluation Form. The ways of improving thinking used in the resulting texts were set forth using the frequency (f), percentage (%) and arithmetic mean ($\bar{x}$) values. In addition, the ways of improving thinking were presented making use of the sample texts. The sample texts were selected among the texts written by the students, which clearly put forward the ways of improving thinking. The sample texts were included in the study in their formats bearing the original handwriting of students.

Discussion and Conclusion

The aim of the present study is to identify the ways of improving thinking used in different text structures by the Grade 7 students. According to the results of the study, the way of improving thinking used most by the students in total is the comparing (38.01%). The second most used way of improving thinking is the simile (19.46%). The least used way of improving thinking is, however, providing evidence (1.36%). Whereas the text structure where the ways of improving thinking were used most is the informative text (f=95), the ways of improving thinking were used least in the narrative text (f=60) structure. The argumentative text, however, comes to the forefront as the second text structure where the ways of improving thinking were used most (f=66). In sum, it was determined that the students use the ways of improving thinking (f=221). On evaluating the results, it can be said that the students are generally able to use the comparing and simile successfully whereas they are incapable of using the providing evidence. The reason that the comparing is used so often may be the need for proving the matter in question with arguments and strengthening the opinion. On the other hand, the inability in providing evidence may be due to the fact that the students are not able to find sufficient grounds for their opinions. The reason that the informative text is the text structure most used by the students may be due to their need for clarifying the topic in question and putting forward their current information on the topic. The reason that the narrative text is the text structure where the ways of improving thinking were used least

Turkish Studies

may be due to the fact that the narrative text structure, unlikely to other text structures, is based on incidents.

In relation to the present study, the study population of the studies conducted by Gökçe and Çelebi'nin (2015) is composed of 50 prospective teacher studying at Science Teaching Program, Department of Elementary School, Faculty of Education, Recep Tayyip Erdoğan University. According to the results of the study conducted in order to identify the use of the ways of improving thinking by the teacher candidates in the argumentative texts, the ways of improving thinking used most were found to be describing ($\bar{x}=2.50$) and giving examples ($\bar{x}=1.08$) whereas those used least were simile ($\bar{x}=0.06$), utilizing the numerical data ($\bar{x}=0.02$) and asking questions ($\bar{x}=0.40$). Nevertheless, the opposition and providing evidence were never utilized. It can be said that the present study and the Gökçe and Çelebi's study do not support each other since the way of improving thinking used most in argumentative texts in their study are describing and giving examples and the way of improving thinking used most in argumentative texts in our study are comparing ($\bar{x}=1$) and simile ($\bar{x}=0.40$).

In his study (2011) examining the level of argumentative text writing skills of a total of 363 students who attend the first class of the Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Economics and Administrative Sciences and Faculty of Education in Mustafa Kemal University, Tiryaki also examined the ways of improving thinking as the supporting grounds for the argumentative text. According to the results of the study, the ways of improving thinking used most by the students were describing ($\bar{x}=0.77$) and giving examples ($\bar{x}=0.43$) whereas the way of improving thinking used least was providing evidence ($\bar{x}=0.02$). The common aspect of both studies is, however, the fact that the way of improving thinking used least in the argumentative text is the providing evidence. In this respect, the findings of both researches support each other. The argumentative texts need to be supported by evidences by their very nature. And this may only be possible through provision of evidence by a person having expertise or a say in the area. It can be suggested that the target audience of both studies do not have sufficient knowledge and experience in providing evidence.

In his study (2011) which is linked to the present study that reveals the frequency of use of the ways of improving thinking in the informative texts by the Grade 7 students, Temizkan examined the use of the ways of improving thinking by the university students in informative texts. According to the results obtained from the study, the way of improving thinking used most by the students was comparing by ($\bar{x}=1.29$) whereas the way of improving thinking used least was simile by ($\bar{x}=0.25$). In our study which examines the ways of improving thinking, it is found that the way of improving thinking used most in informative texts is comparing ($\bar{x}=0.96$) and the way of improving thinking used least is providing evidence ($\bar{x}=0.03$). The study shows similarities with our study since the most used way of improving thinking used is found to be comparing in both studies. However, the studies differ from each other in terms of the least used way of improving thinking.

Using the ways of improving thinking in text structures turns the texts into an equipped means of expression. Texts set out their

Turkish Studies

structures owing to the ways of improving thinking. The ways of improving thinking make the meaning effective, permanent and concrete, and render the message interesting.

On the basis of the results of this study, teaching the ways of improving thinking to the target audience by giving examples and using the ways of improving thinking while establishing the characteristics of each text structure can be used to allow for acquisition of the ways of improving thinking by the target audience. A guidance should be provided to the target audience during the use of the ways of improving thinking in reflecting the argumentative text structure. the students should be provided with a setting that would be supportive of their writing process, and in this way, they should be given the opportunity to use the text structures and to utilize the ways of improving thinking in these text structures.

Keywords: Text structure, informative text, argumentative text, narrative text, the ways of improving thinking.

Giriş

Yazı, icadından bu yana insanın yaşamını kolaylaştıran, yazılı ürünlerle bilgilerin nesilden nesile aktarımını ve kalıcılığını sağlayan bir araçtır. Dil becerilerinden olan yazmanın temelini yazı kavramı oluşturmaktadır. Bu kavramın öğrenme sürecinde bilişsel süreçler önemli rol oynar. Güneş (2013: 159) bu konuyu, "Yazma bireyin zihninde yapılandırdığı bilgileri inceleme, gözden geçirme, sorgulama, ilişkilendirme, kontrol etme vb. işlemlerle yeniden düzenlemektedir" şeklinde ifade etmiştir. Bütün bu işlemlerin öğretiminde metinlerden yararlanılabilir çünkü bir metni oluşturma süreci zihinle yazının işbirliğini gerektirir. Bundan dolayı, son yıllarda metin ve metin yapıları üzerine çalışmalar artmıştır (Knudson, 1992; Uzun 1995; Gültekin, 2000; Günay, 2003; Akyol, 2003; Duman, 2003; Coşkun, 2005; Karatay, 2010, 2011; Tiryaki, 2011).

Metinler sözlü dildeki ifadelerin belli bir düzen ve bağlam dâhilinde sistemli birimlere dönüştürülmesi sebebiyle kalıcıdır. Bu kalıcılık anlamsal boyuttaki güçlü bağlantılardan ve biçimsel boyuttaki sistemli yapılardan kaynaklanır. Bu nedenle metin, görevli bir ifade birliğidir. Metni inceleyen metin dil bilim metni farklı boyutlarıyla ele alır, metni metin yapan özellikleri ve kuralları ortaya koyar. Metin dil bilim, yazınsal iletişimin hangi aşamalardan geçerek geliştiğini, okur ile yazar etkileşiminde her birinin konumunun ne olduğunu ele alır (Günay, 2007: 57). Metin, herhangi bir konunun metnin yapısına göre şekil almış halidir. Yazar, yapıya uygun olarak mesajını sözcükler, cümleler ve paragraflarla anlatarak metnini oluşturur. Bu aşamada metin yapısı öğretimi devreye girer. Bu araştırma kapsamında öyküleyici, bilgilendirici ve tartışmacı metin olmak üzere üç metin yapısı ele alınmıştır.

Öyküleyici metnin odak noktasını olaylar ve eylemler oluşturur. Coşkun, (2014: 254-255) öyküleyici metnin yapısını (Barlett, 1932; Labov, 1972; Rumelhart, 1975; Longacre, 1976; Stein ve Glenn 1979: 53-119; Van Dijk, 1980: 116; Hoey, 1983; Özmen, 1999: 105-117; Akyol, 2006: 150-151), araştırmacıların belirlediği hikâye yapılarından hareketle oluşturan elementleri, "dekor, kahramanların tanıtılması, başlatıcı olay, problem, girişim, sonuç ve tepki" olmak üzere yedi başlıktan oluşturmıştır. Bu yapının kullanıldığı metin türleri, masal, fabl, hikâye, efsane, destan vb. sayılabilir. Bu türlerde, kahramanlarla özdeşim, mekânın zihinde yer edinmesi, aktif düşünmeye sevk eden olaylar zinciri ön plana çıkar. Bu elementlerin doğru bir biçimde kullanılması için öğrencilerin hayal güçleri, kelime hazineleri ve düşünceleri geliştirme yollarından yararlanma becerileri metnin yapısını ortaya çıkarmak için gereklidir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

Bilgilendirici metinler, bilgi vermeye dayalıdır. Konuyla ilgili kişinin ön bilgisi ile metinde karşılaştığı yeni bilgi arasında denge kurulmalıdır. Tamamen yeni bilgiye dayalı bilgilendirici metinler bu konuda okuyucuyu oldukça zorlayabilir. Bundan dolayı bu metin yapısında bilgi aktarımı konuyla ilgili uygun sözcük ve cümlelerle sağlanmalıdır.

Metin yapısı tanımlanamayan bilgilendirici metinler kategorize edilmiştir. Güneş (2013: 3), buna ait sınıflandırmasını “neden-sonuç, olumlu-olumsuz karşılaştırmalar, tanımlamalar, sıralamalar, açıklama, sorun - çözüm, inceleme, delil sunma vb.” şeklinde açıklamıştır. Bilgilendirici metin türleri, makale, eleştiri, deneme, gezi yazıları, röportaj, günlük, anı, fıkra, mektup vb.dir.

Tartışmacı metin, düşünceyi geliştirme yollarını kullanarak yazarın bir konu hakkında verileriyle beraber öne sürdüğü iddiasını destekleyip karşı iddia ve iddiaları çürütmeye çalıştığı ve bunlarla konuyu sonuca bağladığı metin türüdür (Coşkun ve Tiryaki, 2011: 63). Tartışmacı metin yapısı, ana ve yardımcı elementlerden oluşmaktadır. Ana elementler, veri, iddia, karşı iddia ve sonuçtan oluşurken; yardımcı elementler, destek ve çürütme gerekçesinden oluşmaktadır. (Tiryaki, 2011).

Bütün bu metin yapılarında ortak olan nokta düşünceyi geliştirme yollarına duyulan ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu sebeple düşünceyi geliştirme yolları, anlatımı etkili ve kalıcı kılmak, düşünceleri sağlam temellere dayandırmak, verilmek istenen fikri alıcıya doğru ve net bir şekilde iletebilmek için düşünceyi geliştirme yollarından faydalanılır. Bunlar metnin ve yazarın vermek istediği mesajın inandırıcılığını artırır. Düşünceyi geliştirme yolları, düşünceyi etkili bir şekilde iletmek, yazma amacına ulaşmak için tanımlama, açıklama, örnekleme, karşılaştırma, benzetme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma vb. gibi unsurlardan oluşmaktadır (Akbayır, 2006; Kıbrıs, 2010). Tanımlama, kavramların niteliklerini ortaya koymak için kullanılır. Açıklama, olayın, durumun, nesnenin bilgilerle ayrıntılı bir biçimde tanıtılmasıdır. Tanık gösterme, konuyla ilgili herhangi bir bilginin yazarın, bilim adamının veya uzmanın vb. sözlerinden yararlanarak düşüncesini etkili kılmaya yarayan bir yoldur. Sayısal verilerden yararlanarak bir araştırmanın ya da problemin etkililik derecesi artırılabilir. Örnekleme, konuyla ilgili bilgileri örneklendirir. Karşılaştırma, en az iki olay, durum, bilgi ve düşünceyi farklılıkları bakımından değerlendirir. Benzetme bir kavramı kendinden daha güçlü bir kavrama benzeterek anlatmaktadır.

Düşünceyi geliştirme yolları metin yapılarında bulunan elementlerin açıklanmasında yazarların kullandığı araçlardır. Bu bilgilerden hareketle araştırmanın amacı, 7. Sınıf öğrencilerinin farklı metin yapılarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmektir. Bu amaca ait alt amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

7. Sınıf öğrencilerinin metinlerinde

- Öyküleyici,
- Bilgilendirici,
- Tartışmacı metin yapısında düşünceyi geliştirme yolları ne kadar kullanılmıştır?

Yöntem

Bu bölümde, "Araştırmanın Modeli", "Evren ve Örneklem", "Veri Toplama Araçları" ve "Veri Çözümleme" bölümleri bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli

7. Sınıf öğrencilerinin farklı metin yapılarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanma dağılımlarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden betimsel

tarama kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Nitel araştırmada, konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2010: 77).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini ortaokul 7. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Adıyaman’da bulunan Mehmet Akif Ersoy Ortaokulundan 45 öğrenci, Borsa İmam Hatip Ortaokulundan 45 öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1: Örneklem Bilgileri

Öğrenci Sayısı	Borsa İmam Hatip Ortaokulu	Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu
Kız	29	30
Erkek	16	15
Toplam	45	45

Veri Toplama Araçları

Yazma Formları

Bu çalışmada veri toplamak için her metin yapısına ait yazma formları oluşturulmuştur. Bu formlar oluşturulurken aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

- Araştırmacı tarafından metin yapılarına ait konular belirlenmiştir. Bu konuların yazılmasında Türkçe dersi öğretim programına, hedef kitlenin seviyesine uygun olmasına, güncel olmasına, öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilmesine dikkat edilmiştir.
- Araştırmacı tarafından her metin yapısına ait 10 konu belirlenmiştir.
- Bu konuların metin yapısına uygunluğunu belirlemek amacıyla uzman görüşüne konular sunulmuştur.
- Uzmanlardan gelen dönütler ile en fazla puan alan ilk konu seçilip yazma formlarına son hali verilmiştir.

Tablo 2: Metin Yapılarına Göre Yazma Form Konuları

Metin Yapıları	Konular
Bilgilendirici metin	Çağımızda bilgiye ulaşma araçları nelerdir? Bu konu hakkında bilgi veriniz.
Tartışmacı metin	Size göre çok test mi çözmek başarıyı artırır yoksa çok kitap okumak mı başarıyı artırır? Tartışınız.
Öyküleyici metin	Yolda giderken sihirli bir kutu bulan çocuğun hikâyesini yazınız.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde araştırmacılar tarafından “Düşünceyi Geliştirme Yolları Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen metinlerde kullanılan yollar, frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama ($\bar{X}$) değerlerinden yararlanılarak ortaya konmuştur. Örnek metinler öğrencilerin orijinal el yazısıyla çalışmaya yerleştirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümü yazma formlarından elde edilen veriler oluşturmaktadır. Metin yapılarına göre (bilgilendirici, öyküleyici, tartışmacı) düşünceyi geliştirme yollarının kullanma oranları frekans (f), yüzde (%) ve ortalama ($\bar{X}$) tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca düşünceyi geliştirme yolları örnek metinlerden yararlanılarak sunulmuştur.

Turkish Studies

Tablo 3: Metin Yapılarında Düşünceyi Geliştirme Yollarının Kullanımına İlişkin Bulgular

Düşünceyi Geliştirme Yolları	f	%	$\bar{x}$
Tanımlama	21	9.50	0.23
Açıklama	25	11.31	0.27
Örnekleme	26	11.76	0.28
Karşılaştırma	84	38.01	0.93
Benzetme	43	19.46	0.47
Tanık Gösterme	3	1.36	0.03
Sayısal Verilerden Yararlanma	19	8.60	0.21
Toplam	221	100	2.42

Tablo 3 'e göre araştırma grubunda yer alan 90 öğrenci yazdıkları metinlerde (f=221) düşünceyi geliştirme yollarından herhangi birisini kullanmışlardır. Bu verilere göre tanımlama (% 9.50), açıklama (% 11.31), örnekleme (% 11.76), karşılaştırma (% 38.01), benzetme (% 19.46), tanık gösterme (% 1.36), sayısal verilerden yararlanma (% 8.60) oranında kullanılmıştır. Tablo incelendiğinde metin yapılarında en fazla kullanılan düşünceyi geliştirme yolu karşılaştırma (% 38.01); metin yapılarında en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise tanık gösterme (% 1.36) dir.

7. Sınıf Öğrencilerinin Öyküleyici Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanımına İlişkin Bulgular

Tablo 4: 7. Sınıf Öğrencilerinin Öyküleyici Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanım Oranları

Düşünceyi Geliştirme Yolları	f	%	$\bar{x}$
Tanımlama	4	6.67	0.13
Açıklama	-	-	-
Örnekleme	-	-	-
Karşılaştırma	25	41.67	0.83
Benzetme	19	31.67	0.63
Tanık Gösterme	1	1.66	0.03
Sayısal Verilerden Yararlanma	11	18.33	0.36
Toplam	60	100	1.98

Tablo 4 incelendiğinde 7. Sınıf öğrencilerinin öyküleyici metinlerinde (f=60) düşünceyi geliştirme yollarına başvurdıkları görülmüştür. 7. Sınıf öğrencilerinin öyküleyici metinlerinde en fazla kullandıkları düşünceyi geliştirme yolu (% 41.67) ile karşılaştırma; en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise (% 1.66) tanık göstermedir. Düşünceyi geliştirme yollarından benzetme (% 31.67), sayısal verilerden yararlanma (% 18.33), tanımlama (% 6.67), açıklama ve örnekleme öğrencilerin öyküleyici metinlerinde bulunmamaktadır.

7. Sınıf öğrencilerinin öyküleyici metinlerinde kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}$ =1.98)'dir. Karşılaştırma ve benzetme ($\bar{x}$ =1.46) toplam değer yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Diğer düşünceyi geliştirme yolları ($\bar{x}$ =0.40)'ın altındadır.

7. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanımına İlişkin Bulgular

Tablo 5: 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanım Oranları

Düşünceyi Geliştirme Yolları	f	%	$\bar{x}$
Tanımlama	10	10.53	0.33
Açıklama	16	16.84	0.53
Örnekleme	22	23.16	0.73
Karşılaştırma	29	30.53	0.96
Benzetme	12	12.63	0.40
Tanık Gösterme	1	1.05	0.03
Sayısal Verilerden Yararlanma	5	5.26	0.16
Toplam	95	100	3.14

Tablo 5 incelendiğinde 7. Sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinlerinde (f=95) düşünceyi geliştirme yollarına başvurdıkları görülmüştür. 7. Sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinlerinde en fazla kullandıkları düşünceyi geliştirme yolu (% 30.53) ile karşılaştırma; en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise (% 1.05) ile tanık göstermedir. Düşünceyi geliştirme yollarından örnekleme (% 23.16), açıklama (% 16.84), benzetme (% 12.63), tanımlama (% 10.53), sayısal verilerden yararlanma (% 5.26)'dır.

7. Sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinlerinde kullandıkları düşünceyi geliştirme yolları ($\bar{x}$ =3.14)'tür. Örnekleme ve karşılaştırma ($\bar{x}$ =1.66) ile toplam değer yarisından fazlasını oluşturmaktadır.

7. Sınıf Öğrencilerinin Tartışmacı Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanımına İlişkin Bulgular

Tablo 6: 7. Sınıf Öğrencilerinin Tartışmacı Metinlerinde Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanım Oranları

Düşünceyi Geliştirme Yolları	f	%	$\bar{x}$
Tanımlama	7	10.61	0.23
Açıklama	9	13.64	0.30
Örnekleme	4	6.06	0.13
Karşılaştırma	30	45.45	1
Benzetme	12	18.18	0.40
Tanık Gösterme	1	1.51	0.03
Sayısal Verilerden Yararlanma	3	4.55	0.10
Toplam	66	100	2.19

Tablo 6 incelendiğinde 7. Sınıf öğrencilerinin tartışmacı metinlerinde (f=66) düşünceyi geliştirme yollarına başvurdıkları görülmüştür. 7. Sınıf öğrencilerinin tartışmacı metinlerinde en fazla kullandıkları düşünceyi geliştirme yolu (% 45.45) ile karşılaştırma; en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise (% 1.51) tanık göstermedir. Düşünceyi geliştirme yollarından benzetme (% 18.18), açıklama (%13.64), tanımlama (% 10.61), örnekleme (% 6.06), sayısal verilerden yararlanma (% 4.55) oranında değer almıştır.

7. Sınıf öğrencilerinin tartışmacı metinlerinde kullandıkları düşünceyi geliştirme yolları ($\bar{x}$ =2.19)'dur. Karşılaştırma ve benzetme ($\bar{x}$ =1.4) ile toplam değer yarisından fazlasını oluşturur.

Turkish Studies

Tablo 7: Metin Yapılarında Düşünceyi Geliştirme Yollarının Kullanımı

Metin yapıları	Düşünceyi geliştirme yolları (f)
Bilgilendirici Metin	95
Tartışmacı Metin	66
Öyküleyici Metin	60
Toplam	221

Düşünceyi geliştirme yolları en fazla bilgilendirici metin (f=95) yapısında kullanılmışken; en az öyküleyici metin (f=60) yapısında kullanılmıştır. Tartışmacı metin (f=66) ise en fazla düşünceyi geliştirme yolu kullanılan ikinci metin yapısı olmuştur.

7. Sınıf Öğrencilerinin Metin Yapılarında Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanımına Yönelik Örnek Metinler

Örnek Metin 1

Bibliyografya nedir?
Bibliyografya belirli bir konu hakkında yazılmış kaynakların listelenidir.
Radyo, Televizyon, Bilgisayar, Gazete yani iletişim araçları bilgiye ulaşma yollarından biridir.
Katalog nedir? Belirli bir sıraya göre hazırlanan listeye denir. Gazetli konularda faydalıdır. Daha çok kütüphane ve yaygın hayatında kullanılırlar.

Yukarıdaki metinde öğrenci, bilgilendirici metin yapısında bibliyografya ve kategorinin tanımını yaparak tanımlama yolunu kullanmıştır.

Örnek Metin 2

Bilgi Erişim Sistemleri

Ansiklopediler ve sözlükler

OPAC'ler (Online Access Catalog): Kütüphanelerin elektronik olarak kullanıldığı çevrim içi kataloglardır. Bu kaynaklarda kataloglarda olduğu gibi eserlerin bibliyografik özelliklerini taşırlar.

İnternet: Günümüzde web ortamında kayıt altına alınmış sayısız yığınla bilgi var. Öyle ki webde arama yapma yolları sürekli değiştiğinden bu bilgiye ulaşmak zorlaşmıştır. İnternette çok sorunun cevabını alabiliriz ama her sorunun cevabını alamayız ve İnternetteki bilgiler soruların cevapları ne kadar doğru işte bunlar bilgi erişim sorunlarından biridir.

Yukarıdaki metinde öğrenci, bilgilendirici metin yapısında bilgi erişim sistemleri hakkında bilgi vermek, bilgi erişim sistemlerini ayrıntılarıyla tanıtmak için açıklama yolunu kullanmıştır.

Örnek Metin 3

Günümüzde birçok bilgiye ulaşım araçları kullanılır. Bilgisayar, radyo, televizyon, gazete gibi araçları bunlara örnek olarak verebiliriz. Bu araçları eğitim, sağlık, haberleşme, ulaşım, turizm gibi alanlarda dünyada ne gibi gelişmelerin olduğunu, eğitimde neler yapıldığını öğrenebiliriz.

Yukarıdaki metinde öğrenci, bilgilendirici metin yapısında bilgiye ulaşım araçlarını somut şekilde ifade edebilmek için örnekler vererek "bilgisayar, radyo, televizyon, gazete gibi araçları..." örnekleme yoluna gitmiştir.

Örnek Metin 4

Bana göre kitap okumak, başarılı test çözmeye göre daha da arttırır. Çünkü bir insan kitap okuduğunda, cümlelerin ne anlama geldiğini anlar ve o cümleleri güzel bir şekilde yorumlar.

Tabii ki test çözenin yararları da vardır ama kitap okumanın yararları test çözenin yararlarından fazladır. Hiçbir zaman kitap okumayan biri bir konuya gelse o konuyu ezberlenmiş olur ve daha sonra o bilgiler zamanla yok olmaya başlar. Ama kitap okuyan biri bir konuya çalışacak olsa, o konuyu çok iyi anlar ve pekiştirir. Ayrıca kitap okumak konuşma-

Yukarıdaki metinde öğrenci, tartışmacı metin yapısında kitap okumakla test çözmeyi başarıya etkisi açısından karşılaştırarak karşılaştırma yolunu kullanmıştır.

Örnek metin 5

Bu yüzden insanlar daima okumalıdır.
Nedeni ise okumayan bir insan yağsız bir kapıya,
Bozuk bir saate benzer. Okumayan insan saati yanlış
bakarsa işte o zaman hayatında bazı eksiklikleri olur
bu eksiklikleri kapatması çok uzun zaman alır. Bu yüz-
den insanlar aile hayatında bol bol okumalıdır. Aile
çocuğa kitap okumanın bir güzelik olduğunu göstermek

Yukarıdaki metinde öğrenci, tartışmacı metin yapısında kitap okumanın önemini anlatmak için kitap okumayan insanı yağsız bir kapıya ve bozuk bir saate benzeterek benzetme yoluna gitmiştir.

Örnek Metin 6

Bilgiye ulaşmak gerçekten zor yollardan geçmeyi gerektirir.
İçinde bulunduğumuz çağ "Bilgi çağı" olarak adlandırılabilir.
Günümüzde bilgi artış hızı mükemmel derecede artmıştır.
Bu bilgi artış hızına ayak uydurmak için bilgi erişimini ne
olduğunu ne istenen bilgiye nasıl ulaşabilmesi gerektiğini bilmek ve
bilinenleri uygulamak çok önemlidir. "Geleceğin cahili okumayan yazma bilmeyen
değildir, bilgiye nasıl erişileceğini bilmeyendir." diyor Alvin Toffler.

Yukarıdaki metinde öğrenci, bilgilendirici metin yapısında bilgi çağında bilgiye ulaşabilmenin önemini ortaya koymak, düşüncesine dayanak göstermek için "Alvin Toffler" in sözünü kullanarak tanık gösterme yolunu kullanmıştır.

Örnek metin 7

Bence ikisinde başarıyı artırır. Fakat biri %90 ise
diğeri %30'dur. Ve burada %90 olan çok kitap oku-
mak sebebi ise bir insan çok kitap okursa
çokadığa soruları daha çok iyi ve daha çabuk anlar.
Yani dest. Görebilmek için ilk önce kitap oku-
mak gerekir. Yani kitap okumak, daha çok başe-
riyi artırır. Bu yüzden sonuç olarak kitap okumak
başarıyı daha çok artırır. diyebiliriz.

Turkish Studies

Yukarıdaki metinde öğrenci, tartışmacı metin yapısında kitap okumakla test çözme karşılaştırmak ve aradaki farkı daha iyi ifade edebilmek için yüzdeler vererek sayısal verilerden yararlanma yoluna gitmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın amacı, 7. Sınıf öğrencilerinin farklı metin yapılarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmektir. Araştırmanın sonucuna göre toplamda en çok kullanılan düşünceyi geliştirme yolu (% 38.01) karşılaştırmadır. Metinlerde en çok kullanılan ikinci düşünceyi geliştirme yolu (% 19.46) benzetmedir. En az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise (% 1.36) ile tanık göstermedir. En fazla bilgilendirici metin (f=95) yapısında düşünceyi geliştirme yolu kullanılmışken; en az öyküleyici metin (f=60) yapısında düşünceyi geliştirme yolu kullanılmıştır. Tartışmacı metin ise en çok düşünceyi geliştirme yolu (f=66) kullanılan ikinci metin yapısı olmuştur. Öğrencilerin toplamda düşünceyi geliştirme yollarını (f=221) kullandıkları belirlenmiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin karşılaştırma ve benzetme kullanımında genel olarak başarılı oldukları; tanık göstermede ise yeterli olmadıkları söylenebilir. Karşılaştırmanın bu sıklıkta kullanımı tartışma konusunu iddia ile ispatlama ve fikrini güçlendirme sebebi olabilir. Tanık göstermede yeterli olunmaması ile öğrencilerin fikirlerine yeterli dayanak bulamadıkları söylenebilir. Metin yapılarından en çok bilgilendirici metin yapısının kullanılması öğrencilerin bilgi istenen konuyu açıklığa kavuşturma ve konu hakkında bilgilerini ortaya koyma ihtiyacından kaynaklanabilir. Yapılan bu çalışmayla bağlantılı olarak Gökçe ve Çelebi'nin (2015) araştırmalarını Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Programı'nda öğrenim gören 50 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yollarını kullanım durumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonucuna göre tartışmacı metinlerde açıklama ($\bar{x}= 2.50$) ve örnekleme ($\bar{x}= 1.08$) en fazla; benzetme ($\bar{x}=0.06$), sayısal verilerden yararlanma ($\bar{x}=0.02$), soru sorma ($\bar{x}=0.40$) en az kullanılmıştır. Zıtlık ve tanık gösterme ise hiç kullanılmamıştır. Çalışmada tartışmacı metin türünde en fazla açıklama ve örnekleme kullanılması; bizim araştırmamızda ise tartışmacı metinlerde en fazla karşılaştırma ($\bar{x}= 1$) ve benzetme ($\bar{x}=0.40$) kullanılması yönüyle birbirini desteklemediği söylenebilir.

Tiryaki (2011) araştırmasında, Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi'nin birinci sınıflarına devam eden toplam 363 öğrencinin tartışmacı metin yazma beceri düzeylerini inceleyen çalışmasında tartışmacı metnin destek gerekçeleri olarak düşünceyi geliştirme yollarını da incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler en fazla açıklama ($\bar{x}=0.77$) ve örnekleme ($\bar{x}=0.43$), en az tanık göstermeyi ($\bar{x}=0.02$) kullanmışlardır. Her iki çalışmanın ortak yönü ise tanık göstermenin tartışmacı metin yapısında en az kullanılmış düşünceyi geliştirme yolu olmasıdır. Bu yönüyle her iki araştırmanın bulguları, birbirini desteklemektedir. Tartışmacı metinler doğası gereği ispata ihtiyaç duyar. Bu da tanık gösterme ile alanında uzman ya da söz sahibi bir kişinin tanık gösterilmesiyle mümkün olabilir. Her iki çalışmada da araştırmaya katılan hedef kitlelerin tanık gösterme konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıkları söylenebilir.

7. Sınıf öğrencilerinin metin yapılarından bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarının kullanım sıklıklarını ortaya koyan bu çalışmayla bağlantılı olan Temizkan'ın (2011) araştırmasında üniversite öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrenciler tarafından en fazla kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ($\bar{x}=1.29$) oranında karşılaştırmadır; en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise ($\bar{x}=0.25$) benzetmedir. Düşünceyi geliştirme yollarının incelendiği bizim araştırmamızda bilgilendirici metinlerde en fazla kullanılan düşünceyi geliştirme yolu karşılaştırma ($\bar{x}=0.96$); en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu ise tanık gösterme ($\bar{x}=0.03$)'dir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

Her iki çalışmada da en fazla kullanılan düşünceyi geliştirme yolu karşılaştırma olması bakımından çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Ancak en az kullanılan düşünceyi geliştirme yolu bakımından çalışmamızla farklılık gösterir.

Metin yapılarında düşünceyi geliştirme yollarının kullanılması metni donanımlı bir ifade aracı yapar. Metinler düşünceyi geliştirme yollarıyla yapılarını ortaya koyar. Düşünceyi geliştirme yolları anlamı etkili, kalıcı, somut ve verilmek istenen mesajı ilgi çekici yapar.

Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle düşünceyi geliştirme yollarının hedef kitleye belirgin örneklerle gösterilmesi, her metin yapısının özelliklerini ortaya koymada düşünceyi geliştirme yollarının kullanılması, metinler yoluyla hedef kitleye kazandırılabilir. Tartışmacı metin yapısını yansıtmada düşünceyi geliştirme yolları kullanılırken hedef kitleye rehber olunmalıdır. Okullarda öğrencilerin yazma sürecini destekleyecek ortamlar sağlanmalı, öğrencilere bu yolla metin yapılarını kullanma ve metin yapılarında düşünceyi geliştirme yollarından yararlanma fırsatı verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2006), *Yazılı anlatım biçimlerinin yazma becerisi edinimindeki işlevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı13(13), 49-58.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, E. (2014). Türkçe öğretiminde metin bilgisi. (Ed: A. Kırkkılıç ve H. Akyol). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi, s.231-283
- Coşkun, E.,& Tiryaki, E. N. (2011). Tartışmacı metin yapısı ve öğretimi/ArgumentativeTextStructureandTeachingit. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16).
- Duman, A. (2003). Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretiminde metin seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 151.
- Gökçe, B. ve Çelebi, S. (2015). *Fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yolları*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1).11-30.
- Gültekin, N. (2000). *Metin oluşum sürecinde gönderimsel bağdaşıklığın değeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günay, V. D. (2003). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yay.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2010). Türkçe dersi öğretim araçlarında yapılandırmacılık: Metinlerarasılık Türkçe dersi öğretim araçlarında yapılandırmacılık: Metinlerarasılık/consructivism in theTurkishcoursebooks: Intertextuality. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14). 155-178.

- Karatay, H. (2011). 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modelinin öğretmen adaylarının yazılı anlatım tutumlarını ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/3 Summer 2011, p. 1029-1047, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Türkçe 1: yazılı anlatım*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Knudson, R. E. (1992). The development of writing argumentation: an analysis and comparison of argumentative writing at for grade levels. *Child Study Journal*, 22 (3), 167-184.
- Temizkan, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde düşüncüyü geliştirme yollarını kullanma durumları, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 13-32.
- Tiryaki, E. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Subaşı Uzun, L. (1995). *Orhon yazıtlarının metin dilbilimsel yapısı*, Ankara: Simurg Yayınları.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Tiryaki, E.N. & Yılmaz, Z. (2016). “7. Sınıf Öğrencilerinin Metin Yapılarına Göre Düşüncüyü Geliştirme Yollarının İncelenmesi / Examination of the Ways of Improving Thinking of the Grade 7 Students on the Basis of the Text Structures”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9446>, p. 2193-2208.